

8. A (katjusa.rucigaj@guest.arnes.si)

Dragi osmošolci!

V tem tednu bomo obravnavali učno vsebino iz zadnjega poglavja v delovnem zvezku, in sicer slogovno zaznamovane in slogovno nezaznamovane besede. Za lažje razumevanje bomo pred tem ponovili staro snov o socialnih zvrsteh jezika. Modro obarvano besedilo si zapišite ali nalepite v zvezek, rešitve nalog pa najdete na koncu te priloge.

Še naprej me obveščajte, kako vam gre, kje se pojavljajo težave in kako ste zadovoljni s svojim znanjem. Če česa ne razumete, pa se mi obvezno oglasite z vprašanji. Ne pozabite mi poslati nalog, ki mi jih še niste.

Lepo vas pozdravljam!

Vaša učiteljica Katjuša

NAVODILA ZA DELO OD 18. 5. DO 22. 5. 2020

• Se kdaj znajdete v situaciji, ko ne veste, ali je beseda, ki bi jo radi uporabili, primerna? Pogovorne, narečne, starinske, strokovne ali slengovske besede so primerne le v določenih primerih, knjižne besede pa so primerne v vsaki situaciji. Dvome o izbiri ustreznih besed vam bo razjasnilo podpoglavje o **slogovno zaznamovanih in slogovno nezaznamovanih besedah (delovni zvezek str. 116–122)**. Da pa vam bo snov bolj jasna, bomo pred tem ponovili še socialne zvrsti jezika – razlago zapišite ali nalepite v zvezek (modro obarvano):

SOCIALNE ZVRSTI JEZIKA

V različnih okoliščinah se odločimo za različne socialne zvrsti jezika, in sicer glede na to, **kdo je naš naslovnik/komu je besedilo namenjeno** (npr. koliko je naslovnik star, od kod prihaja, ali ga dobro poznamo ali ne ...).

Glede na to izberemo: KNJIŽNI JEZIK ali NEKNJIŽNI JEZIK.

1. KNJIŽNI JEZIK je potreben zato, da se vsi Slovenci razumemo med seboj. **Deli se na:**

a) KNJIŽNI ZBORNI JEZIK (je najbolj stroga različica in ima predpisana pravila; uporabljamo ga vedno, kadar pišemo; v govorjeni obliki pa takrat, ko govorimo v javnosti in nimamo sogovorca (npr. glašno branje, govorni nastop, govor po TV, deklamacija, vodenje prireditve ...)).

b) KNJIŽNI POGOVORNI JEZIK (je manj stroga različica knjižnega jezika; uporabljamo ga, ko govorimo v javnosti in imamo sogovorca (npr. pogovorne oddaje po TV, učiteljeva razlaga, TV-intervjuji ...)).

2. NEKNJIŽNI JEZIK se deli glede na prostorsko pogojenost (geografsko lego) ali interesno pogojenost (posamezne ožje »interesne« družbene skupine) **na:**

a) NAREČJA (govorijo jih ljudje po vaseh; v Sloveniji poznamo okrog 50 narečij/dialektov, ki jih združujemo v 7 večjih narečnih skupin: primorsko, koroško, rovtarsko, gorenjsko, dolensko, štajersko, panonsko).

b) POKRAJINSKI POGOVORNI JEZIK (je značilen za širše geografsko območje, npr. jezik večjih mest (ljubljanščina, mariborščina ...)).

c) SLENG (je pogovorni jezik iste generacije/iste starostne skupine, še posebej poznamo mladostniški sleng; besede v slengu hitro zastarijo in zamenjajo jih modernejše besede (veliko je prevzetih iz angleščine, npr. *okej, ful, kul, yes, keš*)).

č) ŽARGON (je pogovorni jezik ljudi istega poklica, npr. kuharic, mehanikov, košarkarjev (*raketa, banana*) ...).

d) ARGO (je pogovorni jezik skrivnih skupin, ki ne želijo, da jih drugi razumejo (npr. narkomani, prekupčevalci ..., zato si izmislijo svoj jezik)).

S pomočjo znanja o socialnih zvrsteh jezika vam bosta izraza *slogovno zaznamovane* in *slogovno nezaznamovane besede* bolj razumljiva – razlago zapišite ali nalepite v zvezek (modro obarvano):

SLOGOVNO ZAZNAMOVANE IN SLOGOVNO NEZAZNAMOVANE BESEDE (DZ str. 116–122)

Slogovno nezaznamovane besede lahko uporabimo v katerem koli besedilu, saj so vedno primerne. Ne zaznamo jih kot neprimerne/neustrezne, saj z njimi nekaj le poimenujemo, ničesar pa nam ne povedo o sporočevalčevem poklicu/starosti/izvoru/čustvenem odnosu ... Npr.: *kolo, lep, šopek, prijatelj* ... To so običajne knjižne besede.

Slogovno zaznamovane besede pa niso primerne za vsako besedilo, saj jih včasih zaznamo kot neprimerne/neustrezne. Poleg tega, da nekaj poimenujejo, povedo še kaj o sporočevalčevem poklicu/starosti/izvoru/čustvenem odnosu ... Npr.: *bicikel, luštkan/kjut, pušelj, frend* ...

K slogovno zaznamovanim besedam torej spadajo: pogovorne (oče = fotr), slengovske (odlično = kul/ful dobro/hudo ...), narečne (oče = tata, ta = toti), starinske (vrata = duri), nove besede ali neologizmi (to je besedna novost, ki se še ni uveljavila), preveč čustvene (buci buci), ljubkovalne (babica = babi), slabšalne (smrduh, butec), strokovne besede (fonem, kontrakcija) ...

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika (SSKJ) imajo slogovno zaznamovane besede ob sebi *kvalifikatorje* (to pomeni, da ob besedi piše, ali je slabšalna, narečna, nizka, starinska/zastarela, ljubkovalna, ekspresivna itd.).

Če doma nimate tiskane različice SSKJ, slovar lahko brezplačno uporabljate tudi na spletu, npr. na povezavi <http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html> ali na portalu Fran <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=%2A>

Po zapisu razlage si preberite še razlago v okvirčku na straneh 120–121 v DZ in v njej podčrtajte bistvo. Nato se v **delovnem zvezku** lotite reševanja nalog 1–11 na str. 116–122 (ni potrebno rešiti naloge str. 119/6.b druga pikica (*Poišči razlago besed*)). Svoje odgovore **preverite v rešitvah**, ki jih najdete na koncu te priloge ali pa na povezavi Mladinske knjige https://www.mladinska.com/sola/ucbeniki_mkz/resitve-nalog#Sloven%C5%A1%C4%8Dina,%209.%20razred pod zavihkom 8. razred: Slovenščina 8, samostojni delovni zvezek 1. in 2. del (na straneh 109–112).

8. A – REŠITVE DELOVNI ZVEZEK: NA POLETNI ŠOLI SLOVENSKEGA JEZIKA – SLOGOVNO NEZAZNAMOVANE IN SLOGOVNO ZAZNAMOVANE BESEDE

1. naloga: a-naloga:

Cintia: **Da bi se bolje naučila slovensko.** Piero: **Da dokaže, da se tudi Italijan lahko nauči slovensko.** Andrea: **Da bi lahko brala strokovna besedila v slovenskem jeziku.**

b-naloga: Slovenščino najbolje obvlada Cintia/Piero/**Andrea**, saj **doma govorijo slovensko.**

2. naloga: a-naloga: Besede lahko uporabljamo le v besedilih za strokovnjake/samo v besedilih za otroke in najstnike/ le v besedilih, objavljenih v časopisih/samo v vsakdanjih pogovorih/**v katerem koli besedilu.**

b-naloga: Splet:

spletne/internetne strani

Slovenci: **prebivalci Slovenije**

Ustvarjalca: **človeka, ki nekaj ustvarjata**

3. naloga: a-naloga:

Pri Cintii doma govorijo knjižno/**v narečju**, saj je v besedilu uporabila besede **oča, fletna, dopade.**

b-naloga:

dokumentarni/celovečerni/risani/ljubezenski film

c-naloga:

Cintia se je s prijatelji iz Ljubljane pogovarjala v **neknjižnem** jeziku. frendi cart ful kul

4. naloga: a-naloga: *Po smislu, npr.: DA **NE**,*

Članek bi morala napisati v knjižnem jeziku, tako da bi ga razumeli vsi, ki bi ga prebrali.

b-naloga:

oča – **oče** fleten – **lep** cart – **prikupen**

micen – **majhen** ful kul – **zelo dobro** frendi – **prijatelji**

5. naloga: a-naloga:

A Slovenci, ki živijo za državno mejo z Avstrijo in Madžarsko.

B Slovenci, ki so se izselili v tujino.

C Slovenci, ki živijo za državno mejo z Italijo.

Č Slovenci, ki živijo tik ob meji z Italijo v Sloveniji.

b-naloga: Beseda je ljubkovalna/slabšalna.

Po smislu, npr.: DA NE

Z besedo reva lahko označim tudi žensko, ki jo pomilujemo (npr. Sosega je prava reva, saj je v življenju veliko pretrpela.), lahko pa označimo tudi slabotnega, šibkega človeka (npr. Bila je taka reva, da še roke ni mogla premakniti.).

c-naloga: Na primer: kreten, zamorec, butec, idiot

č-naloga:

A Nad šolo in Ljubljano je bil zelo navdušen.

B Šola in Ljubljana sta mu bili še kar všeč.

C Šola in Ljubljana mu nista bili preveč zanimivi.

Č S šolo in z Ljubljano ni bil zadovoljen.

enkratno, navdušili, prekrasna, izjemna, zelo navdušil

6. naloga: a-naloga: Po smislu, npr.:

Da, to bi ugotovil/-a tudi, če ne bi napisala tega, saj je veliko vedela o Fabianiju in Plečniku, ki sta znana slovenska arhitekta in ker je pisala diplomsko nalogo o srednjeevropski arhitekturi.

b-naloga: DA NE

A V Slovarju tujk. C V slovenskem medicinskem slovarju.

B V Slovenskem pravopisu. Č V Slovarju slovenskega knjižnega jezika.

● To so narečne besede/strokovne besede/starinske besede/pogovorne besede.

c-naloga: Po smislu, npr.: Zato, ker bodo diplomsko nalogo pregledovali/brali samo strokovnjaki s področja arhitekture in ker obravnava neko strokovno temo.

7. naloga: a-naloga: Po smislu, npr.:

Beseda Pošopis me spominja na besedo potopis/časopis.

b-naloga: Ugotovil/-a sem, da te besede ni zapisane v SSKJ.

c-naloga:

Beseda Pošopis je zelo stara/strokovna/ustvarjena na novo/narečna/žaljiva.

9. naloga: a-naloga: Po smislu, npr.: Nekatero besedo bi moral pisec besedila nadomestiti s sodobnejšimi.

b-naloga:

A Narečne besede.

C Starejše besede.

D Nove besede.

B Pogovorne besede.

Č Strokovne besede.

c-naloga:

Na primer:

Stare besede	Knjižne sopomenke	Stare besede	Knjižne sopomenke
rajali	plesali	durmi	vrti
godci	glasbenik	pobaraš	vprašati, povprašati
godli	igrali	Akoprav	čeprav
gosli	violina	jago	lov
Dasiravno	čeprav	očak	gora

10. naloga: a-naloga:

Na primer:

Besedilo je namenjeno strokovnjaku za jezik/jezikoslovcu/tistim, ki študirajo jezikoslovje.

b-naloga: Po smislu, npr.:

Ker so v njem besede, ki so mi neznane/nerazumljive. Ker so povedi precej zapletene.

c-naloga: Na primer:

BESEDA

RAZLAGA BESED

funkcija opravljanje, izpolnjevanje značilne naloge, zlasti pri kakem organu, delovanje

medij glagolski način s povračanjem dejanja na nosilca dejanja

dekodira razumeti, dojeti njegov pomen, vsebino